

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ДО ЗАХИСТУ
завідувач кафедри світової
політики, дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

Кваліфікаційна бакалаврська робота

на тему: «Сучасний стан та перспективи розвитку сталого
туризму в Західному регіоні України»

Виконав: студентка 4 курсу, групи УТ-41
Спеціальності 242 «Туризм»

Васюкова Дар'я Романівна

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доц. Гапоненко Г.І.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.е.н., доц. Шуба М.В.

(прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії

Покоłodна М.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) перший
(бакалаврський)
Напрямок підготовки
Спеціальність 242 «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
світової політики, дипломатії
та туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

“ _____ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)
Васюкової Дар'ї Романівни

1. Тема роботи «Сучасний стан та перспективи розвитку сталого туризму в
Західному регіоні України»

керівник роботи _____ к.е.н., доц. Гапоненко Г.І.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від 02.04.2025 р. №4001-5/868

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

вивчити поняття та сутність сталого туризму; дослідити методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму; розглянути основні напрями реалізації принципів сталого туризму; проаналізувати сучасний стан туризму в Західному регіоні; виокремити проблеми розвитку сталого туризму в регіоні; окреслити перспективні напрями забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні.

4. План роботи:

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Розділ 1. Теоретичні аспекти дослідження сталого туризму
2	Розділ 2. Дослідження сучасного стану та перспективи розвитку сталого туризму в Західному регіоні України

5. Дата видачі завдання 01.12.2024 р.

Студент

підпис

Васюкова Д.Р.
ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

Г.І. Гапоненко
ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Васюкова Д.Р. «Сучасний стан та перспективи розвитку сталого туризму в Західному регіоні України»

Метою даної дипломної роботи є наукове осмислення сучасного стану та визначення перспектив сталого розвитку туризму в Західному регіоні України в умовах післявоєнної трансформації країни. Основними завданнями дослідження є комплексний аналіз наявної туристичної інфраструктури, оцінка впливу суспільно-політичних викликів на туристичну галузь, а також виявлення ключових чинників, що сприяють або, навпаки, стримують розвиток туризму, орієнтованого на принципи сталості. Особливий акцент зроблено на вивченні бар'єрів, що обмежують туристичну активність у регіоні, та на аналізі ресурсного потенціалу — природних, історико-культурних і рекреаційних компонентів, які формують основу для туристичної привабливості Західної України. Додатково розглянуто роль сприятливого географічного положення, транскордонного співробітництва та інфраструктурних переваг. У результаті дослідження сформульовано низку практичних рекомендацій, спрямованих на активізацію туристичної діяльності, відновлення галузі та просування туристичного бренду регіону як важливого чинника соціально-економічного розвитку в посткризовий період.

ANNOTATION

Vasyukova D.R. «Current state and prospects for the development of sustainable tourism in the Western region of Ukraine»

The purpose of this thesis is to scientifically understand the current state and determine the prospects for sustainable development of tourism in the Western region of Ukraine in the context of the post-war transformation of the country. The main objectives of the study are a comprehensive analysis of the existing tourism infrastructure, an assessment of the impact of socio-political challenges on the tourism industry, as well as the identification of key factors that contribute or, conversely, hinder the development of tourism focused on the principles of sustainability. Special emphasis is placed on the study of barriers that limit tourism activity in the region, and on the analysis of resource potential - natural, historical-cultural and recreational components that form the basis for the tourist attractiveness of Western Ukraine. The role of a favorable geographical location, cross-border cooperation and infrastructure advantages is additionally considered. As a result of the study, a number of practical recommendations were formulated aimed at activating tourism activities, restoring the industry, and promoting the region's tourism brand as an important factor in socio-economic development in the post-crisis period.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО ТУРИЗМУ	6
1.1. Поняття та сутність сталого туризму	6
1.2. Методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму	15
1.3. Основні напрями реалізації принципів сталого туризму	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ В ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ ..	25
2.1. Аналіз сучасного стану туризму в Західному регіоні .	25
2.2. Проблеми розвитку сталого туризму в регіоні	30
2.3. Перспективні напрями забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні	37
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна фаза глобальних змін, що набула максимального розвитку, створює безпрецедентні виклики для міжнародної спільноти, кардинально змінюючи традиційні механізми світової економіки та міждержавної взаємодії. У цих умовах Україна опинилася у центрі геополітичних процесів через повномасштабну військову агресію з боку Росії, що істотно вплинуло на динаміку розвитку всіх секторів, зокрема й туристичної галузі.

Регіони України демонструють різний рівень залучення до нових процесів: частина з них охоплена бойовими діями, інші забезпечують логістичну підтримку фронту, тоді як третя група регіонів, зокрема Західна Україна, виконує роль стратегічного тилу. Незважаючи на відносну стабільність інфраструктури, туристичний сектор західних областей стикається з низкою викликів: необхідністю адаптації до зміненого ринкового середовища, інтеграції внутрішнього туризму у процеси гуманітарної підтримки, організації туристичних потоків внутрішньо переміщених осіб і розробки нових логістичних маршрутів.

Особливої актуальності набуває завдання підвищення ефективності управління розвитком туризму в регіоні через впровадження гнучких стратегічних підходів, здатних забезпечити стійкість туристичної інфраструктури та сприяти адаптації до нових соціально-економічних умов. У цьому контексті необхідним стає переосмислення регіональної туристичної політики, з акцентом на інноваційність, стійкість та інтеграцію у загальноєвропейські процеси розвитку туризму.

Ступінь вивченості проблеми. Питання організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку різних секторів національного господарства знайшли своє відображення у працях таких дослідників, як М. Войчук, В. Загорський, Н. Ковшун, О. Кононенко, Н. Мамонтова, Я. Остафійчук, Н.

Павліха, Н. Савіна, Ю. Стадницький, Є. Хлобистов, Н. Хом'юк, Н. Хумарова, І. Цимбалюк та інші. Розробка питань щодо формування пріоритетів і механізмів реалізації стратегії розвитку туризму і рекреації була здійснена вченими, серед яких І. Балобанов, Є. Богданов, Д. Гільберт, М. Гусєва, М. Долішній, В. Євдокименко, В. Костинець, В. Кравців, О. Лютак, М. Мальська, О. Марченко, Н. Моїсєєва, В. Павлов, Т. Ткаченко, С. Харічков, І. Школа та іншими. Попри наявність значного методологічного підґрунтя в існуючих дослідженнях, проблема формування та реалізації концептуальних стратегічних пріоритетів для сталого розвитку туристично-рекреаційної галузі вимагає постійного вдосконалення. Тому виникає потреба в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних аспектів, а також практичних основ організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку цієї сфери.

Метою бакалаврської дипломної роботи є обґрунтування теоретичних аспектів дослідження та розробка практичних рекомендацій щодо формування сталого розвитку туризму в Західному регіоні.

Досягнення зазначеної мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- вивчити поняття та сутність сталого туризму;
- дослідити методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму;
- розглянути основні напрями реалізації принципів сталого туризму;
- проаналізувати сучасний стан туризму в Західному регіоні;
- виокремити проблеми розвитку сталого туризму в регіоні;
- окреслити перспективні напрями забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні.

Об'єктом дослідження є розвиток сталого туризму в Україні та світі.

Предметом дослідження є перспективи сталого розвитку туризму в Західному регіоні України.

Методологія дослідження. В процесі дослідження становлення та розвитку сталого туризму Західного регіону України було застосовано

комплекс наукових підходів, що забезпечують об'єктивність і всебічність аналізу. Зокрема, використано методи критичного огляду та інтерпретації наукових джерел, аналіз вторинної інформації з різноманітних джерел (зокрема, академічних публікацій, матеріалів засобів масової інформації, аналітичних звітів, друкованих та електронних ресурсів), а також вивчення стратегічних документів, які регламентують розвиток туристичної галузі в регіоні.

Особливу увагу приділено збору, систематизації та статистичному аналізу даних щодо динаміки і структурних характеристик розвитку туризму на території західноукраїнських областей. Це дало змогу виявити унікальні риси таких областей, як Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та інші, з погляду їх туристичної привабливості, а також окреслити наявні виклики, подолання яких сприятиме сталому регіональному розвитку.

Суттєвим інструментом методології виступив порівняльний аналіз, що дозволив зіставити ключові показники розвитку туризму в межах регіону, а також графічне представлення результатів дослідження для візуалізації виявлених тенденцій і залежностей.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку використаної літератури; містить 51 сторінку тексту, 7 рисунків, 9 таблиць. Список джерел включає 41 найменування літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та сутність сталого туризму

Сталий туризм, концепція, що набула значної актуальності на межі ХХ та ХХІ століть, є відповіддю на зростаючі виклики, пов'язані з негативним впливом традиційних форм туризму на навколишнє середовище, соціокультурну сферу та економіку приймаючих територій. На відміну від екстенсивного підходу, орієнтованого на кількісне зростання туристичних потоків та максимізацію прибутків, сталий туризм базується на принципах збалансованого розвитку, що передбачає гармонійне поєднання екологічної, соціальної та економічної складових туристичної діяльності.

Формування підґрунтя для сталого туризму розпочалося зі становлення глобальної екологічної свідомості, кульмінацією чого стала Конференція ООН з питань навколишнього середовища у Стокгольмі (1972 р.) [39]. Цей форум започаткував формування екологічної політики міжнародного рівня, де питання охорони довкілля вперше були виведені на рівень пріоритетів міжнародної співпраці. У Стокгольмській декларації було визнано право людини на сприятливе довкілля, а також необхідність регулювання антропогенного впливу, що має безпосередній стосунок до туристичної діяльності (табл.1.1).

Табл.1.1

Етапи формування концепції сталого туризму

Етап	Рік	Подія / Документ	Зміст і внесок у розвиток концепції сталого туризму
Початковий (екологічна свідомість)	1972	Конференція ООН з навколишнього середовища (Стокгольм)	Початок глобальної екологічної політики; вперше висвітлено необхідність збереження природи для майбутніх поколінь.

Концептуальний (дефініція сталого розвитку)	1987	Звіт Комісії Брундтланд «Наше спільне майбутнє»	Формулювання поняття «сталий розвиток»; закладено основи для подальшої інтеграції туризму у сталу модель розвитку.
Інституційний (інтеграція в політику)	1992	Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро); <i>Agenda 21</i>	Визнання туризму як сфери впливу на довкілля; започаткування принципів сталого туризму у глобальному контексті.
Соціальний вимір сталості	1995	Манільська декларація про соціальний вплив туризму (UNWTO)	Висвітлення соціальної відповідальності туризму; зосередження уваги на культурному контексті та правах місцевих громад.
Нормативне закріплення	1999	Глобальний етичний кодекс туризму (UNWTO)	Запровадження морально-етичних стандартів для учасників туристичної галузі.
Консолідація у межах сталого розвитку	2002	Всесвітній саміт зі сталого розвитку (Йоганнесбург)	Підтвердження значущості туризму в контексті сталого розвитку; заохочення держав до відповідальної туристичної політики.
Інституціоналізація спадщини	1972 (та актуалізація у 2000-х рр.)	Конвенція ЮНЕСКО про охорону світової культурної і природної спадщини	Формування нормативної бази для збереження об'єктів спадщини в умовах туристичного тиску.
Глобальні орієнтири сталого розвитку	2015	Цілі сталого розвитку (SDGs), ООН	Туризм включено як засіб досягнення сталості в економіці, екології та соціумі (Цілі №8, №12, №14).
Світова мобілізація	2017	Міжнародний рік сталого туризму на благо розвитку (ООН, UNWTO)	Акцент на практичному впровадженні принципів сталого туризму, моніторингу та оцінці ефективності політик.

Складено автором

Наступним важливим етапом стала публікація у 1987 році доповіді Комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку під головуванням Гру Гарлем Брундтланд під назвою «Наше спільне майбутнє». У цьому документі

вперше було чітко сформульовано поняття «сталий розвиток», що передбачає таку модель розвитку, яка задовольняє потреби сучасного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь. Туризм у цьому контексті розглядався як один із секторів, що вимагає переосмислення з огляду на стійкість [37].

Значного інституційного впливу на формування концепції сталого туризму мала Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), відома також як Саміт Землі. Саме тут було ухвалено Порядок денний на XXI століття (Agenda 21) — стратегічний документ глобального значення, що передбачає комплекс заходів зі сталого управління ресурсами. Туризм уперше був визнаний як чинник, що може сприяти як деградації, так і відновленню природного середовища та соціальних структур. В рамках цього документа пізніше було створено Програму дій щодо сталого розвитку туризму.

У 1995 році Всесвітня туристична організація (UNWTO) прийняла Манільську декларацію про соціальний вплив туризму, яка підкреслила необхідність дотримання соціальної справедливості, культурної автентичності та збереження навколишнього середовища у процесі розвитку туристичної індустрії [40].

Ще одним важливим нормативним документом є Глобальний етичний кодекс для туризму, прийнятий Генеральною асамблеєю UNWTO у 1999 році. Цей кодекс визначив морально-етичні принципи ведення туристичної діяльності, включаючи повагу до прав людини, культурної спадщини, традицій місцевого населення та екологічної рівноваги.

У контексті реалізації Цілей тисячоліття та згодом – Цілей сталого розвитку (SDGs), затверджених ООН у 2015 році, туризм отримав визнання як інструмент досягнення принаймні трьох із них: Цілі 8 – гідна праця і економічне зростання; Цілі 12 – відповідальне споживання і виробництво; та Цілі 14 – збереження морських екосистем. У цьому контексті UNWTO розробила аналітичні та методичні матеріали, спрямовані на практичну

реалізацію концепції сталого туризму на національному і місцевому рівнях (рис.1.1).

Рис.1.1. Цілі сталого розвитку (SDGs), затверджені ООН у 2015 році [35]

Крім того, в Європейському Союзі та в рамках діяльності ЮНЕСКО було запроваджено низку директив, програм і рекомендацій, які регулюють туристичну діяльність в аспекті охорони культурної і природної спадщини. Зокрема, Конвенція про охорону світової культурної і природної спадщини (1972 р.) створила основу для розвитку культурного туризму в рамках концепції сталого управління об'єктами спадщини.

У 2017 році, оголошеному Міжнародним роком сталого туризму на благо розвитку, міжнародна спільнота зосередила увагу на необхідності оцінювання довгострокових наслідків туризму для економіки, соціуму й екології, а також на вдосконаленні інструментів моніторингу, звітності й політичного планування.

Існує безліч дефініцій сталого туризму, однак найбільш цитованим є визначення, запропоноване Всесвітньою туристичною організацією (UNWTO): «Сталий туризм – це туризм, який повністю враховує поточні та майбутні економічні, соціальні та екологічні наслідки, задовольняючи потреби відвідувачів, професіоналів, навколишнього середовища та приймаючих громад» [40].

Згідно з визначенням, запропонованим Світовою організацією торгівлі (COT) та Всесвітньою радою з туризму та подорожей (World Council on Tourism and Travel, WCTT), концепція сталого туризму полягає у гармонійному поєднанні інтересів туристів, приймаючих громад та навколишнього середовища. Такий туризм має на меті не лише задоволення поточних рекреаційних та культурних потреб, а й створення умов для довготривалого соціального, економічного й екологічного розвитку. При цьому природні ресурси мають використовуватись раціонально, з урахуванням економічної доцільності, соціальної значущості та естетичної цінності. Особлива увага приділяється збереженню культурної самобутності, охороні ключових екологічних систем, біорізноманіття та підтримці стабільності природних екосистем [36].

Визначення сталого туризму за підходами різних авторів та інституцій відображають еволюцію концепції сталого туризму від початкових екологічних аспектів до більш комплексного підходу, що включає економічні, соціальні та культурні чинники (табл.1.2).

Табл.1.2

Визначення сталого туризму

№	Автор / Організація	Рік	Визначення	Бібліографічне посилання
1	Джон Сварбрук (Swarbrooke)	1999	«Туризм, який є економічно життєздатним, але не знищує ресурси, від яких залежить майбутнє туризму, зокрема фізичне середовище та соціальну структуру приймаючої спільноти».	Swarbrooke, J. (1999). <i>Sustainable Tourism Management</i> . CABI Publishing. ISBN: 978-0-85199-314-0.
2	Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP) та Всесвітня туристична організація (UNWTO)	2005, 2011	«Туризм, який повністю враховує його поточні та майбутні економічні, соціальні та екологічні впливи, задовольняючи потреби відвідувачів, індустрії, довкілля та приймаючих спільнот».	UNEP & UNWTO. (2005). <i>Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers</i> . ISBN: 92-807-2413-X. UNWTO. (2011). <i>Tourism Towards 2030: Global Overview</i> . ISBN: 978-92-844-1396-6.

3	Інскіп, Едвард (Inskip, Edward)	1991	«Сталий розвиток туризму можна розглядати як задоволення потреб нинішніх туристів і приймаючих регіонів, одночасно захищаючи та покращуючи можливості для майбутнього...».	Inskip, E. (1991). <i>Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach</i> . Van Nostrand Reinhold. ISBN: 978-0-442-00870-6.
4	Брэмвелл та Лейн (Bramwell & Lane)	1993	«Сталий туризм — це позитивний підхід, спрямований на зменшення напруженості та тертя, створених складними взаємодіями між туристичною індустрією, відвідувачами, довкіллям та спільнотами, які приймають відпочивальників».	Bramwell, B., & Lane, B. (1993). <i>Sustainable Tourism: An Evolving Global Approach</i> . <i>Journal of Sustainable Tourism</i> , 1(1), 1–5. DOI: 10.1080/09669589309450696.

Складено автором

У таблиці 1.3 виділено низку спеціалізованих концептів сталого туризму. Зокрема, В. Євдокименко та Н. Ковшун трактують розвиток туризму на основі принципів сталості як гармонійне поєднання економічної доцільності, екологічної відповідальності та соціальної справедливості. Визначення UNWTO наголошує на екологічній складовій, акцентуючи увагу на мінімізації негативного впливу туристичної діяльності на довкілля.

Табл.1.3

Концептуалізація сталого туризму: авторські підходи та визначення

№	Термін	Автор(и)	Визначення	Бібліографічне посилання
1	Розвиток туризму на основі принципів сталості	В. Євдокименко, Н. Ковшун	Концепція, що сприяє гармонійному поєднанню економічного розвитку, збереження природних ресурсів та соціальної справедливості.	Євдокименко, В. В., & Ковшун, Н. Є. (2010). <i>Сталий розвиток туризму: теоретичні засади та практичні аспекти</i> . Київ: Центр навчальної літератури.
2	Екологічно сталий туризм	UNWTO	Акцент на мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище та забезпеченні	World Tourism Organization (UNWTO). (2005). <i>Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers</i> .

			збереження природних ресурсів.	Madrid: UNWTO. ISBN: 92-844-0726-3.
3	Соціально відповідальний туризм	Є. Богданов, М. Гусєва	Підхід, що включає в себе інтереси місцевих громад, їх соціальний розвиток та економічну вигоду, яка зберігається на довготривалій основі.	Богданов, Є. В., & Гусєва, М. В. (2012). <i>Соціальна відповідальність у туризмі: теорія і практика</i> . Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
4	Культурно сталий туризм	Ю. Стадницький	Сприяє збереженню культурної спадщини і традицій місцевих спільнот через розвиток туризму, орієнтованого на культурні та історичні ресурси.	Стадницький, Ю. І. (2015). <i>Культурний туризм як чинник сталого розвитку регіонів</i> . Львів: ІРД НАН України.
5	Економічно сталий туризм	М. Войчук, Н. Мамонтова	Туристична діяльність, що приносить економічну вигоду без шкоди для майбутніх поколінь і економічної безпеки територій.	Войчук, М. В., & Мамонтова, Н. В. (2011). <i>Економічні аспекти сталого розвитку туризму</i> . Житомир: ЖДУ імені Івана Франка.
6	Стратегія сталого розвитку туризму в умовах глобалізації	В. Костинець, О. Лютак	Обґрунтування стратегії сталого розвитку туризму з урахуванням глобальних економічних і соціальних змін.	Костинець, В. І., & Лютак, О. М. (2016). <i>Глобалізаційні виклики сталого розвитку туризму</i> . Київ: КНЕУ.
7	Інтеграція сталості в управлінські стратегії туризму	Н. Хом'юк	Рекомендації щодо інтеграції принципів сталого розвитку в управлінські стратегії туристичних організацій і державних структур.	Хом'юк, Н. В. (2014). <i>Управління сталим розвитком туристичних дестинацій</i> . Одеса: ОРІДУ НАДУ.
8	Принципи сталого розвитку туризму на основі сталого споживання ресурсів	М. Долішній, І. Школа	Туризм як інструмент сталого споживання ресурсів з метою мінімізації шкідливого впливу на природне	Долішній, М. І., & Школа, І. М. (2013). <i>Сталий розвиток туризму в контексті ресурсозбереження</i> . Львів: ІРД НАН України.

			середовище та економіку.	
9	Інклюзивний туризм як складова сталого розвитку	Т. Ткаченко, С. Харічков	Підхід до розвитку туризму, орієнтований на забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення.	Ткаченко, Т. І., & Харічков, С. К. (2015). <i>Інклюзивний туризм: теоретичні засади та практичні аспекти</i> . Київ: КНТЕУ.

Складено автором

Соціальні аспекти розглядаються через поняття соціально відповідального туризму, запропонованого Є. Богдановим і М. Гусевою, де туризм розглядається як інструмент підвищення добробуту місцевого населення. Аналогічно, культурно сталий туризм, за визначенням Ю. Стадницького, орієнтується на збереження автентичних форм культурного самовираження.

З економічної точки зору, М. Войчук та Н. Мамонтова підкреслюють необхідність досягнення довготривалої економічної ефективності туризму без порушення стабільності майбутніх поколінь. Концепція стратегічного управління сталим туризмом у глобалізованому світі (В. Костинець, О. Лютак) розглядає вплив глобальних трансформацій на туристичну політику.

Окреме місце займає підхід до інтеграції принципів сталості в управлінські практики (Н. Хом'юк), який фокусується на інституційних змінах. Концепт сталого споживання (М. Долішній, І. Школа) пропонує бачення туризму як інструменту раціонального використання ресурсів. Інклюзивний туризм, представлений Т. Ткаченко та С. Харічковим, розширює поняття сталого туризму, включаючи питання доступності та соціальної рівності.

Отже, зважаючи на підходи різних авторів, сталий туризм – це такий розвиток туристичної галузі, який відповідає потребам сучасних туристів і приймаючих країн, зберігаючи можливості для майбутніх поколінь.

У науковій площині сталий туризм розглядається як інтегрована модель, що передбачає збалансований розвиток трьох ключових компонентів – екологічної, економічної та соціальної. Основоположними принципами цієї

концепції є забезпечення взаємодії між людиною та природою на основі глибокої поваги до навколишнього середовища, культурного різноманіття та традицій місцевих спільнот. Сталий туризм передбачає також екологічну просвіту туристів, активну участь місцевих громад у плануванні та реалізації туристичних проєктів, а також забезпечення для них стабільних джерел доходу. Таким чином створюється економічна мотивація для охорони природи та збереження культурної спадщини.

З точки зору екології, сталий розвиток туризму акцентує увагу на ощадному використанні природних ресурсів, зменшенні обсягів відходів, впровадженні сучасних систем очищення та повторного використання води й матеріалів, а також застосуванні енергоефективних і маловпливових технологій. Особливе значення має розвиток екологічного транспорту.

Економічна складова сталого туризму передбачає синергію між туристичною діяльністю та іншими секторами економіки, розвиток малого й середнього підприємництва, а також впровадження стратегічного маркетингу з метою підвищення ефективності локальних економік і зниження екологічного навантаження через рівномірний розподіл туристичних потоків [37].

У соціальному вимірі сталий туризм ґрунтується на інклюзивності: він забезпечує рівноправну участь корінного населення в туристичному бізнесі, сприяє збереженню місцевих традицій, ремесел і фольклору, а також заохочує етичну та відповідальну поведінку туристів. Важливим є створення механізмів ефективної міжсекторальної співпраці між державними структурами, приватним сектором і громадянським суспільством.

Отже, процес становлення концепції сталого туризму є багатовекторним та динамічним, охоплюючи низку глобальних подій, нормативно-правових актів і інституційних ініціатив. Його розвиток свідчить про поступове зміщення фокусу туристичної політики від кількісного зростання до якісного – орієнтованого на збереження ресурсної бази, соціальну справедливість і

культурну цілісність. У результаті сформувалася науково обґрунтована парадигма, в якій туризм розглядається як чинник сталого розвитку людства.

1.2. Методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму

Методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму формуються на перетині концепцій сталого розвитку, туристичної економіки та соціо-екологічного моніторингу. Ключовим підходом до такого дослідження є інтегративна парадигма, яка дозволяє врахувати багаторівневу природу сталості, зокрема її екологічний, соціальний, культурний та економічний виміри. Методологічна система повинна виходити з ідеї взаємозалежності цих компонентів, а також із пріоритету довгострокової ефективності над короточасними прибутками туристичної діяльності.

У центрі дослідницького інтересу перебуває вимірюваність і релевантність індикаторів сталості, які мають відображати не лише об'єктивні процеси зміни стану довкілля або економічних параметрів, але й суб'єктивні оцінки місцевого населення щодо якості життя, участі у туристичному процесі та рівня збереження культурної ідентичності. У цьому контексті важливо забезпечити адаптивність методів оцінки до регіональної специфіки, з урахуванням локальних соціально-економічних, природно-ресурсних та інституційних умов.

Методологія дослідження сталості туризму передбачає використання міждисциплінарного підходу, що поєднує кількісні й якісні методи: від статистичного аналізу та геоінформаційного картування до соціологічного опитування та експертної оцінки. Обґрунтування структури системи індикаторів має спиратися на міжнародно визнані моделі (наприклад, модель ОЕСР або концептуальні рамки UNWTO), але водночас потребує локалізації для досягнення аналітичної точності [35].

Продовжуючи розгляд методологічних основ дослідження показників оцінки сталості туризму, слід зазначити, що ефективно оцінювання потребує використання комплексних систем індикаторів, які враховують різноманітні аспекти туристичної діяльності.

Однією з таких систем є Європейська система показників туризму (European Tourism Indicators System – ETIS), яка була затверджена Європейською комісією. Вона включає 43 основні та 33 додаткові показники, що охоплюють управління дестинацією, соціально-економічний вплив, культурну спадщину та екологічну стійкість. Ця система дозволяє здійснювати моніторинг та оцінку сталого розвитку туризму на рівні туристичних дестинацій, забезпечуючи основу для ефективного управління та планування. Інструментарій ETIS включає докладні керівні настанови щодо застосування основних і додаткових індикаторів, а також демонструє взаємодоповнюваність цієї системи з іншими методологіями і стандартами, що діють на міжнародному та європейському рівнях. Це створює підґрунтя для інтеграції ETIS у стратегічне планування сталого розвитку туристичної галузі в європейському просторі [31].

Офіційна презентація ETIS відбулася у лютому 2013 року після проведення техніко-економічного аналізу. В рамках впровадження системи було реалізовано два етапи пілотного тестування (2013–2014 та 2014–2015 роки), що дало змогу залучити експертну спільноту до оцінки функціональності індикаторів та їх адаптації відповідно до реалій туристичних дестинацій. На основі отриманих рекомендацій інструментарій ETIS був суттєво вдосконалений.

Значущим етапом у просуванні цієї ініціативи стала конференція, організована Європейською комісією 8 січня 2016 року, яка була присвячена не лише самим індикаторам ETIS, а й тематиці доступності туризму. Захід мав на меті підвищення інституційної й суспільної обізнаності щодо важливості інтеграції принципів сталості та інклюзивності у сферу управління

туристичними територіями. Доступність, у цьому контексті, розглядалася як невід'ємна складова концепції стійкого розвитку.

Наразі ETIS застосовується на добровільній основі в більш ніж 100 туристичних дестинаціях, серед яких є і представники країн, що не входять до складу ЄС. Практика впровадження цієї системи показала, що її використання сприяє зміцненню конкурентоспроможності туристичних регіонів, а також формуванню умов для збалансованого соціально-економічного розвитку (рис.1.2).

Рис.1.2. Етапи застосування системи ETIS для оцінки туристичних дестинацій [31]

Система ETIS дозволяє туристичним дестинаціям проводити моніторинг динаміки економічної активності, зважаючи на збереження природного середовища та культурного ландшафту. Водночас вона охоплює оцінку рівня доступності туристичних послуг і інфраструктури для різних категорій населення, включаючи осіб з обмеженими можливостями. Таким чином, система забезпечує комплексний аналіз за двома ключовими напрямками: ефективне управління дестинацією та забезпечення її інклюзивності.

Крім того, Всесвітня туристична організація (UNWTO) розробила методики з використання індикаторів сталого розвитку туристичних дестинацій, які були апробовані в різних країнах, таких як Канада, США, Мексика, Нідерланди та Аргентина [37-41]. Відповідно до методичних рекомендацій Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) та Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), система індикаторів структурується за трьома основними вимірами сталого розвитку – екологічним, економічним і соціальним (табл.1.4).

Таблиця 1.4

Індикатори та показники сталого розвитку туризму

Сфера сталого розвитку	Індикатор	Показник	Опис / Примітка
Екологічна	Споживання природних ресурсів	- Обсяг споживання води на одного туриста - Споживання електроенергії в туристичних закладах	Вимірює навантаження на місцеві ресурси
	Відходи та забруднення	- Кількість сміття, утвореного на одного туриста - Рівень забруднення повітря і води в туристичних зонах	Визначає екологічні наслідки туризму
	Стан екосистем	- Рівень біорізноманіття в туристичних регіонах - Відсоток природоохоронних територій, що відкриті для туризму	Дає уявлення про взаємодію туризму з природними системами
Економічна	Доходи від туризму	- Частка туризму у ВВП регіону / країни - Прибутки підприємств туристичної сфери	Визначає економічний внесок туризму
	Рівень зайнятості	- Кількість робочих місць, створених у секторі туризму - Відсоток зайнятості місцевого населення в туризмі	Оцінює ефективність туризму як джерела зайнятості
	Інвестиції в туризм	- Обсяг внутрішніх та зовнішніх інвестицій у туристичну інфраструктуру	Відображає фінансову привабливість галузі
Соціальна	Участь місцевих громад	- Частка місцевих підприємств у туризмі - Рівень участі громад у прийнятті рішень	Відображає рівень соціальної інклюзії

	Соціальна рівність	- Гендерний баланс серед працівників туризму - Рівень доступу маргіналізованих груп до туристичних вигод	Визначає справедливість розподілу ресурсів
	Збереження культурної спадщини	- Кількість об'єктів нематеріальної культурної спадщини, залучених у туристичний обіг- Частка коштів, спрямованих на охорону культурної спадщини	Вимірює ефективність інтеграції культури в туризм

Складено автором за джерелами: [37-41]

Запровадження подібної системи індикаторів дозволяє органам управління, науковцям та представникам туристичної індустрії здійснювати системний моніторинг стану туристичних територій, а також забезпечувати ухвалення обґрунтованих рішень у сфері планування, інвестування та розвитку туристичної інфраструктури відповідно до принципів сталості.

На національному рівні, дослідження, проведені в Україні, також підкреслюють важливість використання системи показників для оцінки сталості туризму. Зокрема, вивчення досвіду управління туристичною галуззю за принципами сталості вказує на необхідність підготовки звітів із сталості суб'єктами туристичної галузі та сфери гостинності, а також оцінювання дестинацій за критеріями сталого розвитку туризму.

В нашій країні система показників сталого розвитку туризму формується на основі міжнародних стандартів, зокрема Критеріїв Глобальної ради зі сталого туризму (GSTC) та Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР), адаптованих до національних умов. Відповідно до національної системи моніторингу ЦСР, Україна використовує такі ключові індикатори для оцінки сталого розвитку туризму [19]:

- Показник 11.6.1: Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання туристичної діяльності (код за КВЕД-2010 – 55.1, 55.2, 55.3, 79.11, 79.12).
- Показник 11.5.1: Обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами викидів, % до рівня 2015 року.

- Показник 11.5.2: Кількість міст, у яких середньорічні концентрації основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі перевищують середньодобові гранично допустимі концентрації.

Ці показники дозволяють оцінити вплив туристичної діяльності на економіку, зайнятість та екологічний стан регіонів.

Таким чином, методологічні основи дослідження показників оцінки сталості туризму повинні базуватися на інтеграції міжнародних стандартів, таких як ETIS та методики UNWTO, з урахуванням національних особливостей та потреб. Це забезпечить комплексний підхід до оцінювання та сприятиме сталому розвитку туристичної галузі.

1.3. Основні напрями реалізації принципів сталого туризму

Сталий розвиток туризму постає як концептуальна відповідь на виклики глобалізації, антропогенного тиску на навколишнє середовище та загрозу втрати культурної ідентичності. Його реалізація базується на комплексному підході, що поєднує соціальну, економічну й екологічну парадигми розвитку, передбачаючи збереження ресурсної бази для майбутніх поколінь без зниження рівня задоволення потреб сучасного суспільства (рис.1.3). Такий підхід відображає фундаментальні положення міжнародних програм, зокрема Ріо-де-Жанейрської декларації та Цілей сталого розвитку ООН [40-41].

Одним із ключових аспектів є збереження природного та культурного капіталу, який виступає основою туристичної привабливості регіонів. В умовах зростаючого туристичного навантаження особливого значення набувають механізми екологічного регулювання, адаптації територій до масового туризму та впровадження практик екосертифікації туристичних об'єктів. Це включає заходи з охорони біорізноманіття, зменшення споживання невідновлюваних ресурсів, підтримки традиційних форм господарювання та захисту архітектурної й нематеріальної спадщини. Принцип збереження культурної автентичності виступає не лише моральним,

а й економічним імперативом, оскільки саме унікальність території формує конкурентні переваги на глобальному ринку туристичних послуг.

Рис.1.3. Принципи сталого розвитку туризму. Складено автором

Не менш важливим елементом є соціальний вимір сталого туризму, що передбачає інклюзивну участь місцевих громад у процесах стратегічного планування, розробки туристичних продуктів та управління ресурсами. Забезпечення соціальної справедливості, справедливого розподілу прибутків і підвищення рівня зайнятості місцевого населення – це базові умови соціальної легітимності туристичної діяльності. Успішне впровадження цих принципів можливе за умови зміцнення інституційного потенціалу територій, розвитку системи туристичної освіти, а також підвищення рівня екологічної й культурної обізнаності не лише серед місцевих жителів, а й серед туристів.

Економічна складова сталого туризму має базуватись на принципах ефективності, самодостатності та диверсифікації. Мова йде про формування моделі, в якій прибуток не є єдиною метою, а розглядається в контексті загального добробуту суспільства й довготривалого збереження середовища. Підприємства туристичної сфери повинні впроваджувати принципи «зеленої економіки», зменшуючи негативний вплив на екосистеми та одночасно підвищуючи якість послуг. Доцільним є також використання інструментів

еколого-економічного аудиту, сталого інвестування та підтримки місцевого підприємництва.

Увага до потреб туристів має проявлятися у створенні умов для відповідального та усвідомленого споживання туристичних ресурсів. Мова йде не лише про задоволення запитів, але й про формування нового типу поведінки – туриста як активного учасника сталого розвитку. Розвиток екотуризму, агротуризму, культурного та освітнього туризму сприяє мінімізації екологічного навантаження й водночас відкриває нові можливості для міжкультурного діалогу та популяризації національної спадщини.

Важливу роль у реалізації принципів сталого туризму відіграє розвиток «розумної» інфраструктури. Йдеться про інтеграцію енергоефективних рішень, відновлюваних джерел енергії, систем поводження з відходами, екологічного транспорту та архітектури, орієнтованої на ландшафтну гармонію. Така інфраструктура не лише забезпечує комфорт для туристів, але й мінімізує деструктивний вплив на природу та урбаністичне середовище.

Таким чином, сталий розвиток туризму є багатогранним процесом, що вимагає скоординованих дій на всіх рівнях — від глобальних політик до локальних ініціатив. Його реалізація залежить не лише від нормативної та фінансової підтримки, а й від рівня усвідомлення відповідальності кожного суб'єкта туристичної діяльності. Формування культури сталого туризму є стратегічним завданням сучасності, адже лише через міждисциплінарний підхід та системне бачення можливе досягнення справжньої гармонії між людиною, природою та культурою.

Основні напрями реалізації принципів сталого туризму формуються на основі інтегративного підходу до соціально-економічного розвитку, що враховує потреби довкілля, локальних громад та туристичних учасників. У практичному вимірі сталий туризм постає як багатоаспектний процес, який передбачає гармонізацію інтересів між усіма суб'єктами туристичної діяльності в межах чітко окресленої системи управління.

Одним із провідних напрямів є екологічна інтеграція, яка передбачає розробку й впровадження технологій, що знижують антропогенне навантаження на природні екосистеми. Це включає як адаптацію інфраструктури до екологічних стандартів, так і формування екологічної свідомості серед туристів через інформаційні кампанії, екопросвіту та інтерпретаційні програми. Екологічна складова сталого туризму також вимагає збереження біорізноманіття, обмеження відвідуваності уразливих природних територій та впровадження систем екологічного моніторингу.

Не менш вагомим напрямом є соціальна інтеграція, що виражається у забезпеченні справедливого розподілу економічних вигод від туризму між різними верствами населення, підтримці зайнятості місцевого населення, збереженні соціальної ідентичності громад. Реалізація цього напрямку передбачає активне залучення громадян до процесів прийняття рішень, розвиток партнерства між громадськими організаціями, бізнесом і владою, а також інвестування у людський капітал через освітні ініціативи.

Економічна складова сталого туризму акцентує увагу на забезпеченні стабільності доходів, диверсифікації туристичних продуктів і підвищенні конкурентоспроможності дестинацій. Пріоритетними заходами тут виступає підтримка малого та середнього підприємництва, впровадження сертифікацій сталості, розвиток зелених інвестицій та ефективне управління туристичним потоком з урахуванням сезонності й локальних можливостей.

Інституційна реалізація принципів сталого туризму пов'язана з формуванням нормативно-правового середовища, яке стимулює дотримання стандартів якості та сталості. Це включає розробку стратегій сталого розвитку на місцевому та національному рівнях, створення механізмів аудиту сталості, розробку політик просторового планування та інтеграцію сталих підходів у загальні плани розвитку регіонів.

Таким чином, реалізація принципів сталого туризму потребує системного та міждисциплінарного підходу, в межах якого екологічна, соціальна, економічна та інституційна компоненти розглядаються як

взаємопов'язані складові єдиного стратегічного бачення майбутнього туристичних дестинацій.

Впровадження принципів сталого туризму може принести значні вигоди як для приймаючих територій, так і для самих туристів, включаючи [37-41]:

- Збереження природних та культурних ресурсів.
- Підвищення якості туристичних послуг.
- Створення нових робочих місць та можливостей для місцевих громад.
- Збільшення прибутків від туристичної діяльності.
- Підвищення задоволеності туристів.
- Формування позитивного іміджу туристичних дестинацій.

Незважаючи на значні переваги, на шляху до впровадження сталого туризму існує ряд викликів, зокрема:

- Недостатня обізнаність щодо принципів сталого розвитку серед суб'єктів туристичної діяльності та туристів.
- Відсутність ефективних механізмів регулювання та контролю за дотриманням екологічних та соціальних стандартів.
- Недостатнє фінансування проектів, спрямованих на розвиток сталого туризму.
- Конкуренція з боку традиційних форм туризму, орієнтованих на короткострокові прибутки.
- Складність узгодження інтересів різних зацікавлених сторін.

Принципи сталого туризму, таким чином, утворюють взаємозалежну систему, яка потребує не лише стратегічного бачення з боку держави та бізнесу, а й відповідального ставлення від кожного учасника туристичного процесу. Усвідомленість туристів щодо екологічних і культурних наслідків своєї поведінки, а також дотримання принципів етичного споживання, є не менш важливими, ніж інвестиції у сталі технології з боку туристичних компаній. Лише така комплексна модель взаємодії здатна забезпечити стійкий розвиток туризму в умовах глобальних викликів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ В ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз сучасного стану туризму в Західному регіоні

Упродовж різних періодів української історії поняття «Західна Україна» використовувалося для позначення певної сукупності українських земель, а також Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Після завершення поділів українських територій по Дніпру у XVII столітті, термін закріпився за землями, що залишилися поза межами Російської держави, зокрема Галичиною, Поділлям, Волинням, Побужжям та Закарпаттям.

З другої половини XVIII століття, після другого та третього поділів Речі Посполитої у 1793 і 1795 роках, цей термін почали переважно вживати стосовно земель, що увійшли до складу Австрійської монархії (згодом – Австро-Угорщини). У публіцистичному дискурсі «Західна Україна» також означала території ЗУНР [5].

Після укладення Ризького мирного договору 1921 року, за яким західноукраїнські землі були приєднані до Польщі, термін остаточно закріпився за цими регіонами. У міжвоєнний період до Західної України відносили території, офіційно відомі у Другій Речі Посполитій як «Східні кресові землі»: Галичину («Східна Малопольща»), Західну Волинь, Холмщину, Підляшшя та Західне Полісся. Адміністративно ці території охоплювали Станіславівське, Тернопільське, Волинське, Львівське (без західних повітів), Поліське воєводства, а також частини Люблінського та Білостоцького воєводств.

Таке адміністративне дроблення мало політичне підґрунтя: польська влада прагнула мінімізувати можливості українців формувати автономні адміністративні структури навіть у межах Галичини. Окрім того, навмисне підтримувалося культурне та релігійне розмежування між греко-католиками Галичини та православними українцями колишньої Російської імперії.

У ширшому розумінні у міжвоєнний період термін «Західна Україна» охоплював також території Північної Буковини та Закарпаття, що на той час перебували під владою Румунії та Чехословаччини відповідно до положень Сен-Жерменського (1919) та Тріанонського (1920) мирних договорів [5].

Після входження західноукраїнських земель до складу Української РСР внаслідок процесу возз'єднання українських земель у 1939–1946 роках (за винятком Ізмаїльської області), термін «Західна Україна» почав уживатися щодо новоутворених областей.

У сучасних реаліях поняття «Західна Україна» вживається у двох основних значеннях. Найчастіше ним позначають три галицькі області: Львівську, Івано-Франківську та Тернопільську. Проте у ширшому вжитку до Західної України також відносять Волинську, Рівненську, Чернівецьку та Закарпатську області (рис.2.1).

Рис.2.1. Карта областей Західного регіону України [5]

За даними Державного агентства розвитку туризму України, 2024 рік відзначився стабільним приростом доходів місцевих бюджетів Західного

регіону за рахунок туристичного збору. Загалом у порівнянні з попередніми роками спостерігається позитивна динаміка у всіх областях регіону (рис.2.2).

Рис.2.2. Динаміка надходжень туристичного збору за регіонами України в 2021-2024 рр. [28]

Львівська область традиційно утримує лідерські позиції серед західних регіонів за обсягами надходжень. У 2024 році бюджет області поповнився на 47 млн 108 тис. грн, що практично відповідає рівню 2023 року (46 млн 85 тис. грн) і перевищує показники 2022 року на 14% (41 млн 430 тис. грн) [28].

В Івано-Франківській області зафіксовано істотне зростання туристичних надходжень. У 2024 році турзбір склав 33 млн 99 тис. грн, що на 62% більше, ніж у 2023 році (20 млн 408 тис. грн), та майже вдвічі більше порівняно з 2022 роком (17 млн 956 тис. грн) [28].

Закарпатська область також демонструє сталу позитивну динаміку: за 2024 рік до місцевих бюджетів надійшло 23 млн 93 тис. грн, що на 4% більше, ніж у 2023 році (22 млн 161 тис. грн) і на 19% більше у порівнянні з 2022 роком (19 млн 471 тис. грн) [28].

Хмельницька область відзначила приріст туристичного збору на понад 37%: у 2024 році надходження склали 8 млн 136 тис. грн проти 5 млн 914 тис. грн у 2023 році. Тернопільська область також продемонструвала позитивні

тенденції, збільшивши туристичний збір до 1 млн 986 тис. грн у 2024 році порівняно з 1 млн 548 тис. грн у 2023 році [28].

У Чернівецькій області надходження від турзбору зросли до 4 млн 47 тис. грн, що на 22% більше, ніж у 2023 році (3 млн 318 тис. грн). Волинська область за 2024 рік поповнила місцеві бюджети на 3 млн 815 тис. грн туристичного збору, перевищивши минулорічні надходження (3 млн 184 тис. грн). Рівненська область також зафіксувала приріст: за 2024 рік бюджет поповнився на 3 млн 47 тис. грн порівняно з 2 млн 630 тис. грн у 2023 році [28].

Таким чином, усі західноукраїнські області демонструють чітко виражене зростання надходжень від туристичної діяльності. Зазначене свідчить про активізацію туристичних потоків та ефективність місцевої політики у сфері розвитку туризму.

У контексті аналізу туристичних перспектив України, Західний регіон демонструє особливо сприятливу ситуацію як за рівнем безпеки, так і за пріоритетністю туризму в економічному розвитку. Всі області Західної України — Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська та Рівненська — належать до категорії з низьким рівнем воєнних ризиків. Це створює унікальні умови для стабільного функціонування туристичної сфери навіть в умовах загальної нестабільності в країні (табл.2.1).

Табл.2.1

Класифікація регіонів України за пріоритетністю розвитку туризму та рівнем воєнних ризиків

Рівень воєнних ризиків	Пріоритет туризму	Регіони України
Високий (окуповані території, активні бойові дії)	Високий	Одеська область, Херсонська область, Миколаївська область, Запорізька область, Донецька область
	Середній	Харківська область, Луганська область
	Низький	Сумська область
Середній (неокуповані)	Високий	м. Київ, Волинська область
	Середній	Київська область, Чернігівська область, Хмельницька область, Вінницька область,

території, підвищені ризики)		Полтавська область, Дніпропетровська область, Житомирська область
	Низький	Рівненська область
Низький (стабільні території, мінімальні ризики)	Високий	Львівська область, Івано-Франківська область, Закарпатська область, Чернівецька область
	Середній	Тернопільська область
	Низький	Черкаська область, Кіровоградська область

Складено автором за джерелом: [24]

Особливо вагомими є позиції Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, де туризм займає важливе місце в структурі регіональної економіки та має високий рівень пріоритету. Це свідчить не лише про наявний попит на туристичні послуги, але й про стратегічну значущість туристичної галузі для розвитку місцевих громад і залучення інвестицій. Тернопільська область також демонструє значний потенціал, хоча її туризм поки класифікується як середнього пріоритету, що відкриває можливості для посилення цього напрямку за рахунок державної підтримки та локальних ініціатив.

Волинська та Рівненська області займають дещо відмінні позиції: Волинь має високий туристичний потенціал на тлі середнього ризику, зумовленого прикордонним розташуванням, тоді як Рівненщина характеризується нижчим рівнем розвитку туризму при мінімальних ризиках, що вказує на існування значних резервів для активізації галузі.

Таким чином, у сучасних умовах саме області Західної України виступають найперспективнішим регіоном для розвитку внутрішнього і в перспективі — міжнародного туризму. Низький рівень безпекових загроз у поєднанні з природною, культурною та історичною привабливістю цих територій створює передумови для формування нових туристичних маршрутів, розвитку інфраструктури і реалізації масштабних інвестиційних проєктів. Стратегічне завдання регіональної влади полягає у підтримці та посиленні туристичного потенціалу шляхом модернізації сервісів, промоції туристичних продуктів та активного залучення ресурсів для відбудови й оновлення галузі.

2.2. Проблеми розвитку сталого туризму в регіоні

Для оцінки перспектив і викликів розвитку сталого туризму в Західному регіоні України застосуємо методику SWOT-аналізу, що допоможе визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, які можуть вплинути на цей процес. SWOT-аналіз дозволяє об'єктивно оцінити поточний стан і розробити стратегії для подальшого розвитку.

Табл.2.2

SWOT-аналіз розвитку сталого туризму в Західному регіоні України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Природні ресурси: Карпати, Поділля, національні парки та заповідники — унікальні природні території, які є основою для розвитку екотуризму. 2. Культурна спадщина: Багатий історико-культурний потенціал, численні замки, монастирі, стародавні міста та культурні традиції. 3. Туристичний досвід: Зростаюча популярність внутрішнього туризму та традиції гостинності серед місцевих жителів. 4. Туристична інфраструктура: Розвинена санаторно-курортна база (Трускавець, Моршин, Східниця).	1. Низька інвестиційна привабливість: Недостатня інвестиційна активність у розвиток інфраструктури сталого туризму, слабкий маркетинг регіону. 2. Незбалансоване територіальне навантаження: Скупчення туристичних потоків у кількох популярних місцях, що призводить до перенавантаження. 3. Недосконалість екологічних стандартів: Відсутність чіткої системи еко-маркування, слабка реалізація «зеленого» туризму. 4. Обмежена кваліфікація кадрів: Недостатня кількість професійно підготовлених фахівців у сфері сталого туризму, особливо серед місцевих гідів.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Зростання попиту на сталий туризм: Підвищення глобального попиту на екологічно чисті, культурно багаті туристичні продукти. 2. Розвиток міжнародних партнерств: Залучення міжнародних інвестицій і розвиток партнерств з міжнародними туристичними організаціями. 3. Розвиток нових турів і маршрутів: Створення тематичних маршрутів (екологічні, гастрономічні, релігійні), що зменшать навантаження на популярні локації. 4. Інновації та технології: Використання цифрових технологій для просування туризму, розвиток мобільних додатків та онлайн-маркетингу.	1. Екологічні загрози: Негативний вплив туризму на природне середовище через нерациональне використання природних ресурсів. 2. Політична та економічна нестабільність: Загроза впливу економічних і політичних криз, які можуть зменшити приплив туристів. 3. Зростання конкуренції: Зростаюча конкуренція з боку інших регіонів України та сусідніх країн, що може обмежити ринкову частку Західного регіону. 4. Відсутність регулювання та планування: Недостатня координація на рівні місцевої влади щодо сталого розвитку туризму, відсутність довгострокових стратегій.

Складено автором

Для створення вторинної матриці на основі SWOT-аналізу, ми провели оцінку кожного з чинників (сильних та слабких сторін, можливостей і загроз) за шкалою від 1 до 5, де 1 означає низький рівень важливості або впливу, а 5 — високий рівень важливості або впливу. Після цього ми визначили важливість кожного з елементів у контексті розвитку сталого туризму в Західному регіоні України. Оцінка ґрунтується на тому, наскільки кожен фактор може вплинути на ефективність реалізації стратегії сталого розвитку туризму.

Табл.2.3

Вторинна матриця SWOT-аналізу з оцінками

Чинник	Оцінка	Коментар
Сильні сторони (Strengths)		
Природні ресурси	5	Унікальні природні території, такі як Карпати і Поділля, є основою для екотуризму, що є безперечною сильною стороною для сталого розвитку.
Культурна спадщина	4	Містить численні архітектурні пам'ятки, замки, монастирі, які є значним туристичним активом для розвитку культурного туризму.
Туристична інфраструктура	4	Розвинена санаторно-курортна база в Трускавці, Моршині та Східниці забезпечує попит на медичний туризм, що є важливим для економічного розвитку.
Слабкі сторони (Weaknesses)		
Низька інвестиційна привабливість	3	Незважаючи на природний потенціал, регіон має обмежену кількість інвестицій у туристичну інфраструктуру, що уповільнює розвиток.
Незбалансоване територіальне навантаження	4	Перенавантаження популярних місць створює проблеми для екосистем і потребує більш ефективного управління туристичними потоками.
Недосконалість екологічних стандартів	5	Без ефективних екологічних стандартів і сертифікації сталої практики туризму регіон може зазнати екологічних втрат, що істотно знизить привабливість для туристів.
Обмежена кваліфікація кадрів	3	Потрібна підготовка фахівців для забезпечення високого рівня обслуговування, однак ця проблема не настільки критична порівняно з іншими.
Можливості (Opportunities)		
Зростання попиту на сталий туризм	5	Глобальне підвищення інтересу до сталого туризму створює можливість для залучення нових туристів та формування нових туристичних продуктів.
Розвиток міжнародних партнерств	4	Залучення міжнародних інвестицій і партнерств сприятиме розвитку інфраструктури та покращенню якості послуг у регіоні.

Розвиток нових турів і маршрутів	4	Створення нових туристичних маршрутів допоможе розвантажити популярні локації і розширити туристичні можливості, що є важливим для сталого розвитку.
Інновації та технології	3	Використання технологій для розвитку туризму є важливим для покращення маркетингу та сервісу, але не є найважливішим чинником порівняно з іншими можливостями.
Загрози (Threats)		
Екологічні загрози	5	Негативний вплив туризму на екосистеми регіону може призвести до деградації природних ресурсів і значно знизити конкурентоспроможність регіону.
Політична та економічна нестабільність	4	Нестабільність може впливати на інвестиційний клімат і безпеку туристів, що обмежить розвиток туризму та зменшить приплив туристів.
Зростання конкуренції	4	Інші регіони України та сусідні країни можуть стати серйозною конкуренцією для Західного регіону, тому потрібно активно працювати над конкурентоспроможністю.
Відсутність регулювання та планування	5	Без чіткого стратегічного плану розвитку туризму та моніторингу неможливо досягти сталості і зберегти баланс між природними, соціальними та економічними аспектами.

Складено автором

Природні ресурси та екологічні загрози отримали найвищу оцінку (5), оскільки ці фактори є критичними для сталого туризму. Природа є основною цінністю Західного регіону, а екологічні загрози можуть серйозно вплинути на збереження цієї цінності.

Культурна спадщина і недосконалість екологічних стандартів також отримали високі оцінки, оскільки вони мають безпосередній вплив на збереження унікальності регіону для туристів і важливі для довгострокового розвитку.

Зростання попиту на сталий туризм є дуже важливим фактором, що визначає майбутнє регіону, тому йому також була надана висока оцінка.

Низька інвестиційна привабливість та обмежена кваліфікація кадрів отримали середню оцінку (3), оскільки ці проблеми є важливими, але не критичними на даний момент.

Зростання конкуренції та політична та економічна нестабільність також мають високий рівень впливу, але не настільки, як екологічні та інфраструктурні проблеми.

Західний регіон України має великий потенціал для розвитку сталого туризму завдяки унікальним природним і культурним ресурсам, однак цей процес потребує системного підходу та узгодження між різними соціальними, економічними та екологічними аспектами. Одним із ключових чинників є використання природних ресурсів, таких як Карпати та Поділля, які є основою для розвитку екологічного туризму. Ці регіони багаті на національні парки, заповідники та природні території, що забезпечують туристам можливість насолоджуватися унікальними ландшафтами і природними екосистемами. Збереження цих територій від негативного впливу туристичних потоків стає важливим завданням для сталого розвитку.

Крім того, культурна спадщина Західного регіону, з численними архітектурними пам'ятками, замками, монастирями та історичними містами, надає великий потенціал для розвитку культурного туризму. Проте, незважаючи на ці переваги, регіон стикається з низкою проблем, які можуть обмежити успішний розвиток сталого туризму. Однією з найбільших слабких сторін є низька інвестиційна привабливість регіону, що проявляється в недостатньому рівні інвестицій у розвиток інфраструктури та туризм загалом. Це веде до проблем із забезпеченням сучасних стандартів обслуговування, розвитку нових туристичних об'єктів та інфраструктурних проектів, необхідних для комфортного прийому туристів. Зокрема, існує потреба в модернізації транспортної мережі, створенні нових об'єктів проживання, відповідних міжнародним стандартам, а також у впровадженні нових сервісів, які задовольнятимуть потреби сталого туризму.

Іншою проблемою є незбалансоване навантаження на популярні туристичні локації, що призводить до їх перенаселення та негативного впливу на природне середовище і культурні пам'ятки. У зв'язку з цим важливим завданням є диверсифікація туристичних маршрутів та розвиток нових, менш

відомих напрямків. Це дозволить зменшити навантаження на найбільш популярні місця та забезпечити більш рівномірний розподіл туристичних потоків по регіону. Водночас необхідно впроваджувати ефективні екологічні стандарти для мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище. Відсутність чіткої системи екологічного сертифікації та еко-маркування для туристичних послуг, а також недостатнє впровадження принципів "зеленого" туризму, може стати серйозною перешкодою для розвитку сталого туризму.

Ще однією важливою проблемою є низький рівень кваліфікації кадрів у сфері сталого туризму. Для забезпечення високої якості послуг, орієнтованих на екологічно свідомих туристів, необхідно створити програми навчання для місцевих гідів, менеджерів туризму та інших фахівців, які працюють в галузі. Освітні ініціативи можуть сприяти підвищенню професіоналізму та знань у сфері сталого розвитку туризму серед місцевого населення, що сприятиме покращенню обслуговування та розвитку нових туристичних продуктів, що відповідають вимогам сучасного ринку.

Попри ці виклики, Західний регіон України має значні можливості для розвитку сталого туризму. Зростаючий попит на екологічно чисті туристичні продукти та інтерес до сталого туризму з боку міжнародних туристів відкривають нові перспективи для регіону. Важливо скористатися цим трендом і розвивати нові туристичні напрямки, зокрема, екологічні, гастрономічні та культурні тури. Залучення міжнародних інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури дозволить підвищити конкурентоспроможність регіону на світовому ринку. Розвиток партнерств з міжнародними туристичними організаціями і співпраця з іншими країнами можуть забезпечити фінансову та технічну підтримку для впровадження нових проектів і інновацій в туристичній галузі.

Однак розвиток сталого туризму в Західному регіоні України не обмежується лише екологічними та економічними аспектами. Потрібно також враховувати потенційні загрози, які можуть вплинути на цей процес. Зокрема, екологічні загрози, пов'язані з нераціональним використанням природних

ресурсів, можуть призвести до деградації екосистем, що матиме негативний вплив на туристичну привабливість регіону. Політична та економічна нестабільність в країні також може знизити інтерес інвесторів та туристів до регіону, що, в свою чергу, ускладнить розвиток туристичної інфраструктури.

Таким чином, для забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні України необхідно зосередити зусилля на поєднанні екологічної безпеки, розвитку інфраструктури та кваліфікації кадрів. Важливою складовою цього процесу є також активне залучення місцевих громад та впровадження інноваційних підходів до управління туристичними потоками, що забезпечить сталий розвиток туризму в регіоні на довгострокову перспективу.

Отже бачимо, що Західний регіон України, незважаючи на значний туристичний потенціал і відносно стабільну безпекову ситуацію, стикається з низкою системних проблем, що ускладнюють розвиток сталого туризму. Сталий туризм передбачає гармонійне поєднання економічної вигоди, збереження природних ресурсів та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. Саме в цій площині виникають ключові виклики (табл.2.4).

Табл.2.4

Ключові проблеми сталого розвитку туризму в Західному регіоні України

Проблема	Опис
Низький рівень розвитку інфраструктури	Поганий стан доріг, слабе транспортне сполучення, нестача сучасних готелів і туристичних сервісів у гірських та сільських районах.
Нерівномірність туристичних потоків	Концентрація відвідувачів у великих туристичних центрах при недостатній популяризації маловідомих об'єктів.
Недостатнє впровадження екологічних стандартів	Низький рівень екологічної свідомості, що призводить до забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів та деградації екосистем.
Неналежний захист культурної спадщини	Відсутність системної політики щодо охорони та реставрації пам'яток культури, ризик втрати історичних об'єктів через туристичне навантаження.
Брак професійної підготовки кадрів	Недостатня кількість спеціалізованих освітніх програм зі сталого туризму, низький рівень професійної компетентності працівників галузі.

Відсутність регіональної стратегії сталого розвитку туризму	Брак цілісного бачення розвитку туризму з урахуванням економічних, екологічних та соціокультурних аспектів на регіональному рівні.

Складено автором

Однією з основних проблем є недостатній рівень інфраструктурного розвитку. Багато туристичних об'єктів регіону, особливо в гірських та сільських районах Карпат, мають обмежений доступ через поганий стан доріг, нестачу сучасних транспортних сполучень та обмежену кількість якісного розміщення. Це істотно гальмує привабливість регіону для внутрішніх та особливо іноземних туристів.

Ще одним викликом є нерівномірність розвитку туристичних напрямків. Основна маса туристичних потоків концентрується у великих центрах, таких як Львів чи Буковель, тоді як менш відомі місця залишаються поза увагою. Це створює навантаження на окремі території, призводить до погіршення стану екосистем та не сприяє комплексному розвитку регіону.

Важливим фактором, що перешкоджає сталості, є недостатня інтеграція екологічних стандартів у діяльність туристичних операторів. Низький рівень екологічної свідомості серед деяких учасників туристичного ринку призводить до надмірного використання природних ресурсів, зростання кількості відходів, порушення екологічного балансу в курортних зонах.

Проблеми також зачіпають культурну сферу. Активний туризм у регіонах із багатою культурною спадщиною часто не супроводжується належним механізмом її охорони. Відсутність системного підходу до збереження історичних пам'яток, а також недостатнє фінансування реставраційних робіт створюють ризик втрати цінних об'єктів.

Крім того, актуальним залишається питання недостатнього рівня професійної підготовки кадрів у сфері туризму. Брак спеціалізованих програм, орієнтованих на принципи сталого розвитку, обмежує можливості впровадження інноваційних практик у сфері туристичного обслуговування.

Проблемою системного характеру є і відсутність цілісної регіональної стратегії розвитку сталого туризму, яка б інтегрувала інтереси економіки,

екології та місцевих громад. Незважаючи на існування окремих локальних ініціатив, регіону поки що бракує єдиного стратегічного бачення сталого туристичного розвитку.

Таким чином, для забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні України необхідно впроваджувати комплексні підходи, спрямовані на модернізацію інфраструктури, підтримку екологічних стандартів, збалансоване використання природних ресурсів, захист культурної спадщини та підвищення кваліфікації персоналу. Лише системна, інтегрована політика може забезпечити регіону стійке зростання і максимальну вигоду від туристичної діяльності в довгостроковій перспективі.

2.3. Перспективні напрями забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні

Перспективні напрями розвитку сталого туризму в Західному регіоні України відображають різноманітні підходи до інтеграції екологічних, соціальних та економічних аспектів (рис.2.3).

1. Екотуризм.

Екотуризм в Західному регіоні України має величезний потенціал завдяки природним ресурсам, таким як національні парки, заповідники та екологічно чисті зони. Цей напрямок зосереджений на збереженні природи та мінімальному впливі на навколишнє середовище. Важливо, щоб екотуризм став не лише засобом відпочинку, а й інструментом для збереження природних територій.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Розвиток екологічних маршрутів. Організація та підтримка екологічних стежок, що сприяють популяризації природних територій, як, наприклад, екологічні стежки в Карпатах і Поділлі.
- Підвищення екологічної освіти. Створення освітніх програм для туристів та місцевих жителів з екологічних питань, важливості

збереження біорізноманіття та сталого використання природних ресурсів.

- Залучення місцевих громад. Створення туристичних ініціатив, які враховують інтереси місцевих мешканців і сприяють збереженню природних ландшафтів через екологічні проекти.

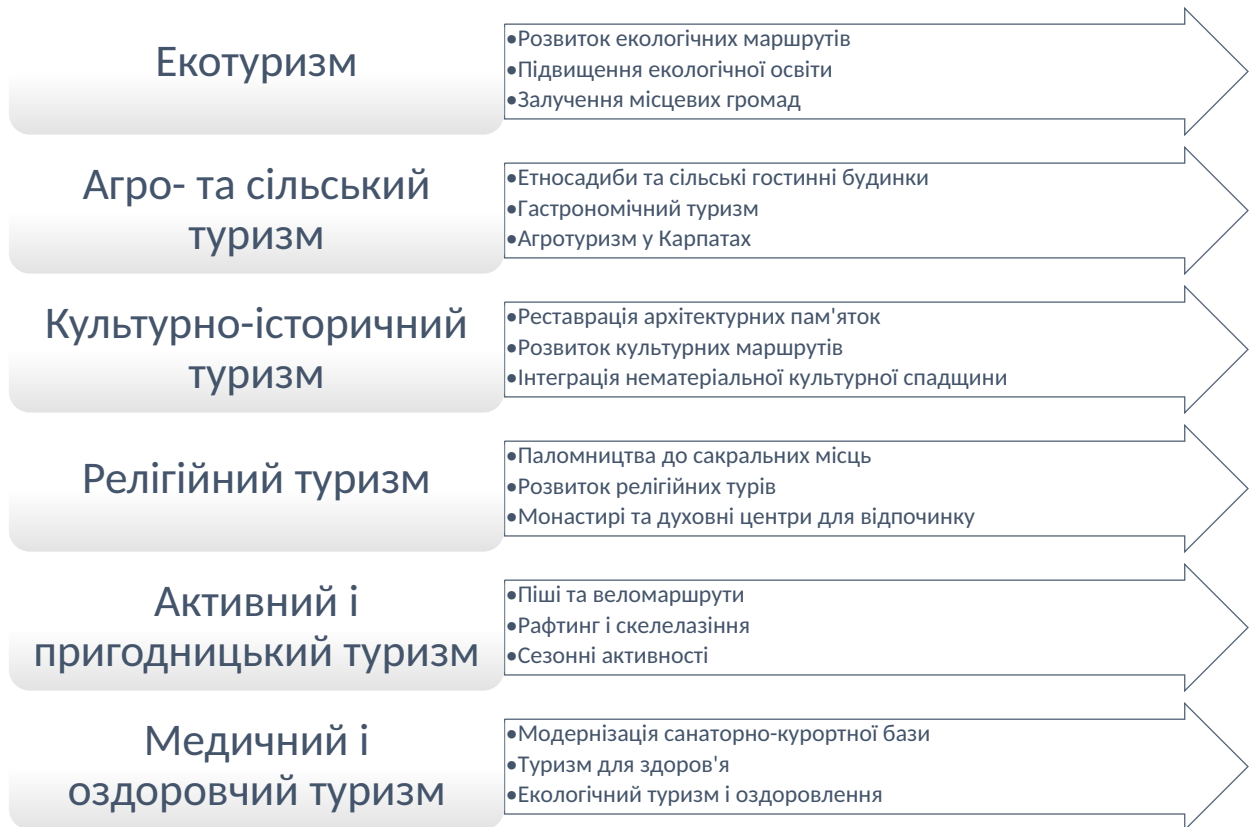

Рис.2.3. Перспективні напрями розвитку сталого туризму в Західному регіоні

Складено автором

2. Агро- та сільський туризм.

Цей напрямок туризму зосереджений на розвитку сільських територій і культурної спадщини через залучення туристів до життя на селі. Агро- та сільський туризм дозволяють поєднувати традиційний відпочинок із знайомством з сільським господарством, народними ремеслами та гастрономічними традиціями.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Етносадиби та сільські гостинні будинки. Створення та підтримка сільських садиб, де туристи можуть жити в умовах традиційного

сільського господарства, брати участь в аграрних роботах, дегустувати місцеві продукти.

- Гастрономічний туризм. Організація гастрономічних фестивалів, турів по місцевих фермерських господарствах, дегустацій вина та сирів.
- Агротуризм у Карпатах. Визначні сільськогосподарські місця Карпатського регіону можуть стати популярними напрямками для розвитку агротуризму, з акцентом на органічне землеробство, збереження традиційних методів вирощування.

3. Культурно-історичний туризм.

Західний регіон України багатий на історичні пам'ятки, стародавні замки, церкви та монастирі. Культурно-історичний туризм зосереджується на збереженні культурної спадщини та залученні туристів до вивчення історії, архітектури та традицій регіону.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Реставрація архітектурних пам'яток. Відновлення та збереження стародавніх замків, фортець, церков та монастирів. Важливо залучати місцеві громади до процесу збереження культурної спадщини.
- Розвиток культурних маршрутів. Створення та популяризація культурних маршрутів, що об'єднують історичні пам'ятки, стародавні міста та поселення.
- Інтеграція нематеріальної культурної спадщини. Включення традиційних ремесел, музики, танців та інших елементів нематеріальної спадщини в туристичні продукти для залучення більшої кількості туристів.

4. Релігійний туризм.

Західний регіон України славиться своєю релігійною спадщиною, численними монастирями, церквами та святими місцями. Релігійний туризм може стати важливим фактором розвитку, зокрема для паломників та туристів, зацікавлених у релігійних практиках.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Паломництва до сакральних місць. Розвиток турів до святинь Галичини та Буковини, організація паломницьких маршрутів.
- Розвиток релігійних турів. Організація турів для вивчення духовної спадщини, відвідування монастирів, церкви та святинь, що мають історичне та культурне значення.
- Монастирі та духовні центри для відпочинку. Підтримка та розвиток духовних центрів, що пропонують туристам середовище для відпочинку та духовного зростання.

5. Активний і пригодницький туризм.

Карпати з їхніми горами, річками та лісами є ідеальним місцем для активного відпочинку та пригодницького туризму. Це може бути різноманітний відпочинок, включаючи піші прогулянки, веломаршрути, рафтинг та інші екстремальні види спорту.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Піші та веломаршрути. Розвиток пішохідних і велосипедних трас у гірських районах, що дозволяють туристам насолоджуватися природою та активним відпочинком.
- Рафтинг і скелелазіння. Розвиток екстремальних видів туризму, таких як рафтинг по гірських річках та скелелазіння в Карпатах, що привертає туристів, зацікавлених у спортивних активностях.
- Сезонні активності. Організація зимових видів туризму (лижі, сноубординг) в Карпатах, а також літніх активностей, таких як альпінізм, трекінг та водні види спорту.

6. Медичний і оздоровчий туризм.

Трускавець, Моршин, Східниця — це відомі курорти Західного регіону, які мають великий потенціал для розвитку медичного та оздоровчого туризму. Цей напрямок охоплює туризм, який поєднує лікування та відпочинок, сприяючи покращенню здоров'я та благополуччя.

Перспективи розвитку в регіоні:

- Модернізація санаторно-курортної бази. Розвиток та модернізація курортних комплексів, санаторіїв і спа-центрів у Трускавці, Моршині та Східниці.
- Туризм для здоров'я. Пропозиція спеціалізованих турів, які включають лікувальні процедури, відновлення після хвороб та стресу, лікування за допомогою місцевих мінеральних вод.
- Екологічний туризм і оздоровлення. Поєднання природних ресурсів із лікувальними методами, зокрема використання термальних вод, природних грязей та кліматичних факторів для оздоровлення туристів.

Запропоновані напрями розвитку сталого туризму в Західному регіоні України мають значний потенціал для інтеграції економічних, екологічних та культурних інтересів. Розвиток цих напрямків забезпечить не лише сталий економічний ріст, але й збереження культурної спадщини та природних ресурсів, що робить регіон привабливим для туристів із усього світу.

Виходячи з вищевикладеного, формування ефективної моделі сталого розвитку туризму в Західному регіоні має базуватися на принципах балансу між економічною вигодою, соціально-культурною інтеграцією та охороною природного середовища. Запропонована модель включає декілька взаємопов'язаних компонентів, що представлені в табл.2.5.

Табл.2.5

Модель забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні України

Компонент	Опис	Напрями розвитку
Інфраструктурна модернізація та доступність	Розвиток якісної транспортної мережі та екологічно сертифікованих об'єктів розміщення, відповідних міжнародним стандартам сталості.	Розвиток автошляхів, залізничного сполучення, аеропортів, екологічно чистих готелів та модернізація туристичних сервісів.
Збалансований територіальний розвиток туризму	Стимулювання розосередження туристичних потоків, розвиток нових, маловідомих туристичних локацій та тематичних маршрутів.	Екологічні, етнографічні, гастрономічні та релігійні маршрути, промоція нових туристичних локацій в регіоні.
Інтеграція екологічних	Впровадження екологічних вимог для туристичних	Впровадження обов'язкових екологічних стандартів,

стандартів у туристичну діяльність	операторів та закладів розміщення, розвиток практик "зеленого" туризму та еко-маркування.	підтримка природоохоронних ініціатив, розвиток "зеленого" туризму.
Охорона і ревіталізація культурної спадщини	Програми збереження та реставрації історичних пам'яток, розвиток нових музейних просторів і інтеграція нематеріальної культурної спадщини у туристичні продукти.	Збереження та реставрація архітектурних пам'яток, створення нових музейних об'єктів, інтеграція культурної спадщини у туристичні маршрути.
Підвищення кваліфікації кадрів у сфері сталого туризму	Створення регіональних центрів освіти для туристичного сектору, програми підготовки гідів та менеджерів з акцентом на принципи сталого розвитку.	Розвиток професійних навчальних центрів, підготовка кадрів з акцентом на сталий туризм.
Стратегічне планування і управління розвитком туризму	Розробка регіональних стратегій сталого розвитку з чіткими цілями, індикаторами успіху та механізмами залучення місцевих громад і бізнесу.	Створення стратегій сталого туризму, систем моніторингу та залучення місцевих і приватних інвестицій у розвиток туризму.

Складено автором

Розроблена модель забезпечення сталого розвитку туризму в Західному регіоні України є комплексним механізмом, спрямованим на інтеграцію економічної вигоди, соціокультурної ідентичності та екологічної безпеки у стратегії територіального розвитку. Інфраструктурна модернізація постає як базис системи, оскільки забезпечення якісного транспортного сполучення та створення екологічно сертифікованої туристичної інфраструктури не лише покращує доступність регіону, а й сприяє формуванню стійкої туристичної привабливості відповідно до міжнародних стандартів. Водночас збалансований територіальний розвиток виступає чинником рівномірного розподілу туристичних потоків, що запобігає деградації популярних місць та стимулює економічне пожвавлення маловідомих локальних громад.

Інтеграція екологічних стандартів у туристичну діяльність є не просто реакцією на глобальні виклики, а стратегічною умовою конкурентоспроможності регіону в умовах зростаючої уваги до питань сталості. Це передбачає інституційне закріплення вимог до туристичних операторів та розвиток екологічно відповідального бізнесу. Водночас охорона

і ревіталізація культурної спадщини розглядається не лише як збереження історичної пам'яті, а як активна компонента формування туристичного продукту, що інтегрує матеріальні й нематеріальні культурні ресурси у сучасні форми презентації.

Підвищення кваліфікації кадрів у сфері сталого туризму є необхідною умовою професіоналізації галузі, оскільки саме компетентні фахівці здатні забезпечити належний рівень сервісу, відповідного принципам сталого розвитку. Формування регіональних центрів навчання сприятиме не лише розвитку навичок, але й поширенню ідеології екологічної та соціальної відповідальності серед учасників туристичної сфери. Стратегічне планування та ефективне управління розвитком туризму на основі чітких цілей, показників ефективності та залучення місцевих громад є фінальним елементом моделі, що гарантує її стійкість, адаптивність до змін середовища та орієнтацію на довгостроковий позитивний ефект для регіону.

Таким чином, запропонована модель є інтегральним підходом до розвитку туризму, який забезпечує синергію між економічними, соціальними та екологічними аспектами, створюючи фундамент для сталого та конкурентоспроможного майбутнього туристичної галузі Західної України.

Потрібно також зазначити, що забезпечення принципів сталого розвитку туризму має здійснюватися комплексно на всіх рівнях організації туристичної діяльності, включаючи адміністративний, економічний, діяльнісний (туристичний) рівень, а також рівень місцевих громад. Ефективна інтеграція принципів сталості в кожен з цих сфер є необхідною умовою гармонійного розвитку туристичного середовища, що враховує інтереси суспільства, економіки та навколишнього природного середовища (рис.2.4).

На рівні туриста формується фундамент споживання туристичних послуг, який включає стиль поведінки відвідувачів щодо природних ресурсів, інфраструктурних об'єктів, інших туристів та місцевого населення регіону подорожі. Ключовим чинником виступає рівень екологічної свідомості як окремих осіб, так і туристичних груп, а також ефективна координація їхньої

діяльності організаторами туристичного процесу відповідно до прийнятих нормативів, законодавчих вимог та стандартів поведінки. Місцева громада відіграє пріоритетну роль у забезпеченні раціонального використання туристичних ресурсів, особливо в умовах змін адміністративно-територіального устрою, оскільки саме громади стають основними суб'єктами збереження та охорони природної і культурної спадщини для наступних поколінь. Попередні дослідження підтверджують наявність проблем у сфері сталого управління туристичними ресурсами в межах окремих територіальних громад.

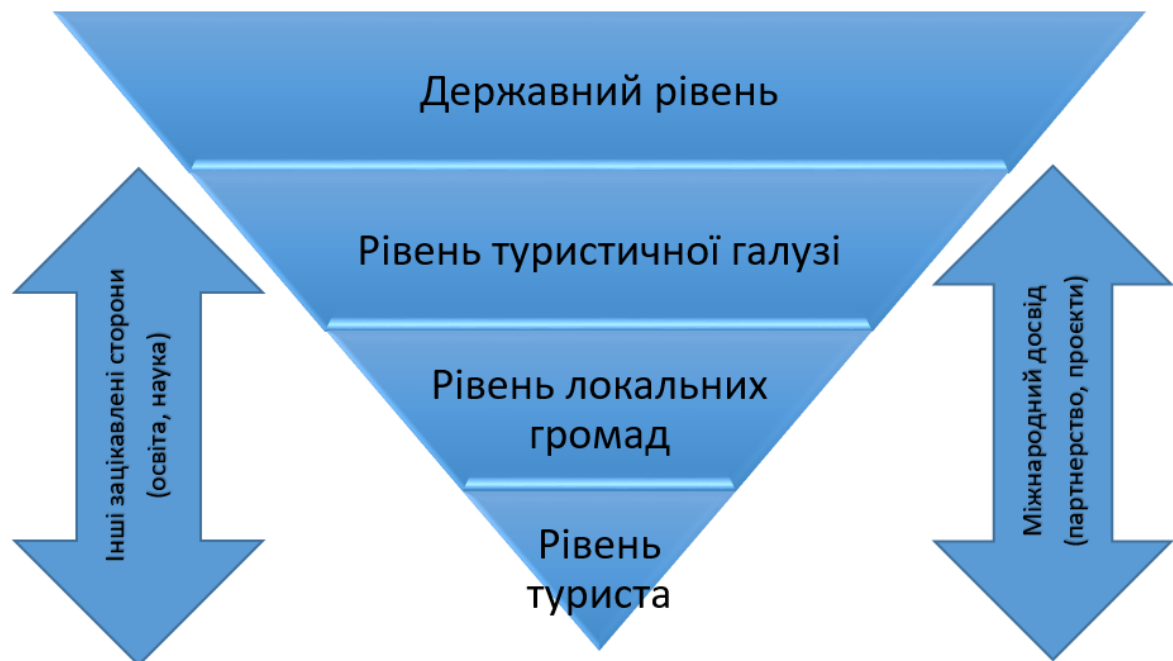

Рис.2.4. Ієрархія забезпечення принципів сталості туризму в Західному регіоні України. Складено автором за джерелом: [24]

Рівень туристичної індустрії охоплює організовану діяльність різних суб'єктів, що забезпечують створення та функціонування туристичних продуктів. Відповідно до Закону України «Про туризм», туристична індустрія включає підприємства розміщення, харчування, транспорту, культури та спорту, які забезпечують прийом, обслуговування й перевезення туристів. На цьому рівні необхідне дотримання екологічної парадигми: від раціонального планування забудови до використання альтернативних джерел енергії та

впровадження систем поводження з відходами. Взаємозалежність інфраструктури та туроператорської діяльності є критично важливою для повноцінного функціонування туристичного сектору, оскільки жоден з цих елементів не може існувати без іншого.

Адміністративний рівень розглядається як структурована система управління з жорсткою вертикаллю підпорядкування, де стратегічні рішення, включно із забезпеченням сталого розвитку туризму, приймаються на найвищих законодавчих рівнях. Підтвердженням цього є норми чинного Закону України «Про туризм», а також запропоновані зміни до нього, які деталізують принципи сталості у сферах туризму, курортів та рекреації. Важливою складовою сталого розвитку туризму в природоохоронних зонах є наявність чітких нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про природно-заповідний фонд України», положень про організацію території національних парків та рекреаційну діяльність у межах заповідних об'єктів.

Формування засад сталого розвитку туризму також вимагає розробки та впровадження регіональних і місцевих стратегій та програм, спрямованих на підтримку туризму, рекреації та курортного господарства. На міжнародному рівні особливу увагу приділяють інтеграції кращого світового досвіду, участі у міжнародних програмах, грантах та обміну технологіями, що сприяють впровадженню інновацій у сфері туризму. Значущу роль у цьому процесі відіграють також бізнес-структури, інфраструктурні об'єкти, установи соціальної сфери, маркетингові агенції, а також освітні заклади, що готують кадри для туристичної та рекреаційної галузі. Такий інтегрований підхід повністю відповідає глобальним трендам, де основними складовими механізми сталого розвитку туризму вважаються стійкі туристичні дестинації, відповідальний бізнес і свідомі туристи.

ВИСНОВКИ

В дипломному дослідженні ми дійшли до наступних висновків.

1. Сталий туризм, згідно з міжнародними визначеннями (СОТ, WСТТ), ґрунтується на балансі між економічними інтересами, екологічними вимогами та соціокультурною відповідальністю. Його мета – забезпечити довгострокове функціонування туристичної сфери без шкоди для довкілля та культурної спадщини.

2. Аналіз здійснювався на основі інтегративної методології, яка охоплює концепції сталого розвитку, туристичної економіки та соціо-екологічного моніторингу. Це дозволяє врахувати багатофакторний характер сталості, включаючи екологічний, соціальний, культурний та економічний компоненти.

3. У сучасних умовах глобалізації, посилення антропогенного впливу на довкілля та загрози втрати культурної автентичності, концепція сталого розвитку туризму постає як цілісна стратегія, що забезпечує збалансований підхід до соціальних, економічних і екологічних аспектів регіонального розвитку. Її сутність полягає у збереженні та відтворенні ресурсного потенціалу територій для майбутніх поколінь без погіршення умов задоволення потреб сучасного суспільства.

Реалізація ідеї сталого туризму знаходить наукове обґрунтування в положеннях ключових міжнародних документів, зокрема Ріо-де-Жанейрської декларації з навколишнього середовища і розвитку, а також у Цілях сталого розвитку ООН, що підкреслюють важливість інтеграції принципів довгострокової екологічної, соціальної та економічної рівноваги в усі сфери людської діяльності.

4. Західний регіон виступає найбільш перспективною територією в Україні для впровадження практик сталого туризму. Його області – Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська та Рівненська – характеризуються відносно низьким рівнем безпекових загроз,

що формує сприятливе середовище для розвитку туристичної галузі навіть у періоди загальнодержавної нестабільності.

5. Незважаючи на переваги, регіон стикається з рядом системних викликів:

- Інфраструктурна недостатність, особливо у гірських та сільських районах.
- Нерівномірний просторовий розвиток туризму, що концентрується в окремих локаціях (Львів, Буковель).
- Низький рівень інтеграції екологічних практик в туристичну діяльність.
- Загроза культурній спадщині через нестачу фінансування охоронних заходів.
- Брак кваліфікованих кадрів, орієнтованих на принципи сталого туризму.
- Відсутність єдиної регіональної стратегії, що об'єднує економічні, соціальні та екологічні аспекти.

6. Запропонована автором модель сталого розвитку туризму в Західній Україні ґрунтується на системному підході до просторового планування та стратегічного управління територіальним потенціалом. Її основою виступає модернізація туристичної інфраструктури, включаючи розвиток якісного транспортного сполучення, розміщення об'єктів, що відповідають екологічним стандартам, і впровадження сучасних сервісів відповідно до міжнародних норм сталого туризму.

Ключовим завданням є досягнення територіальної збалансованості туристичних потоків, що сприятиме запобіганню надмірному навантаженню на популярні дестинації та активізує розвиток менш відомих громад, стимулюючи місцеву економіку та соціальну мобілізацію.

Успішне впровадження такої моделі в Західному регіоні України сприятиме не лише економічному зростанню, а й збереженню унікального природного й культурного середовища, що є передумовою для довгострокового конкурентного позиціонування України на глобальному туристичному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text>
2. Закон України «Про курорти» (зі змінами і доповненнями) № 2026-III від 05.10.2000. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>.
3. Закон України «Про охорону культурної спадщини» (зі змінами і доповненнями) від 8.06.2000 № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
4. Бейдик О. О., Топалова О. І. Адаптивний туризм: передумови та перспективи розвитку, лідери духу і волі. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 402 с.
5. Верменич Я.В. Західна Україна, як термін [Електронний ресурс] // *Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с.* URL: http://www.history.org.ua/?termin=Zakhidna_Ukr_termin
6. Вечерський В. В. Культурна спадщина України. 2022. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%9A%>
7. Гапоненко Г. І., Парфіненко А. Ю., Шамара І. М. Концепція сталого розвитку туризму повоєнної України як пріоритетний напрям комплексного відновлення галузі. Перспективи розвитку індустрії туризму й гостинності України на засадах досвіду країн Європейського Союзу: колективна монографія. Рига: Baltija Publishing, 2023.
8. Гапоненко Г. І., Євтушенко О. В., Шамара І. М. Пріоритетні напрями забезпечення сталого розвитку туризму України в умовах пандемії. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 227-235. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-140-150>
9. Гритчук Г.В. «PSY-туризм» як комплекс психології та туризму. *Науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки»*. 2019. № 4. С. 12–16.

- 10.Дворська І. Туристична галузь після війни: чи можлива реанімація та антикризове управління. URL: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952>
- 11.Зарубіна А. В., Сіра Е. О., Демчук Л. І. Особливості туризму в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1543/1484>
- 12.Кифяк В. Ф. Організація туризму. Чернівці : 2008. 344 с.
- 13.Кіптенко В. М. Менеджмент туризму. Київ: Знання, 2010. 502 с.
- 14.Любіцева О. О. Країни – лідери туризму. Київ : вид. «Альфа-ПК», 2019. 382 с.
- 15.Магдик Н. Туризм під час війни: як відпочивати в Україні цього літа. 2022. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/turizm-vo-vremya-voyny-kak-otdyhat-v-ukraine-etim-letom-1629651.html>.
- 16.Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території. Львів : Новий Світ-2000, 2012. 176 с.
- 17.Осітнянко Д.О., Примак Т.Ю. Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.152/>
- 18.Основні види туризму та їх характеристика. URL: <https://tourkazka.com/osnovni-vydy-turyzmu-ta-yikh-kharakterystyka>
- 19.Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/>
- 20.Паньків Н., Єлісеєва Т. Львівщина, як перспективний регіон України для сталого розвитку туризму та рекреації. *Development Service Industry Management*. 2024. № 2. С. 83–95. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(13\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(13))
- 21.Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні геополітичні аспекти глобального явища. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Випуск 126 (частина І). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2015. 184 с.

22. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
23. Психологічний туризм – новий напрямок в туризмі. *Психологічні аспекти при спілкуванні з клієнтами в туристському бізнесі*. URL: <https://santorpack.ru/uk/comfort-in-the-house/psihologicheskii-turizm-novoe-napravlenie-v-turizme.html>
24. Романів П. Концептуальні засади сталого розвитку активного туризму та рекреації у Західному регіоні України. Наукові записки. 2023. № 1. С. 178-187. <https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.19>
25. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. Концепція. URL: <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development/conception>
26. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України [Текст] : монографія / Н. В. Павліха, І. О. Цимбалюк, А. Ю. Савчук. Луцьк : Вежа-Друк, 2022.
27. Стратегічна Дорожня карта «Відновлення малого та середнього бізнесу у секторі туризму та гостинності в 2023–2033 роках». URL: <https://drive.google.com/file/d/1qN0Uu2j4FmGA-6iZ3eIVsRWUsOG1F59W/view>
28. У 2024 році туристична сфера України принесла в бюджет майже 3 млрд грн. ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2024-turistichna-sfera-ukrayini-prinesla-v-byudzhet-mayzhe-3-mlrd-grn>
29. Цілі сталого розвитку в Україні. Мир та справедливість. *Організація Об'єднаних Націй Україна*. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs/16>
30. Comerio N., Strozzi F. Tourism and its economic impact: A literature review using bibliometric tools. *Tourism Economics*. 2019. Vol. 25 (1). P. 109–131.
31. GSTC (2013), «Criteria for the Global Tourism Sustainability Council». URL: www.gstccouncil.org/gstc-criteria/gstcdestination-criteria/
32. Global Peace Index. Measuring peace in a complex world. URL: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/06/GPI-2022-web.pdf>

33. Parfinenko A., Sokolenko L., Bielialov T., Karpenko N. [Sustainable Development of World Tourism Based on the Strategic Management](#). *Academy of Strategic Management Journal*. Vol. 18, Special Issue 1, 2019.
34. Parfinenko A. «War and Peace» of Ukrainian Tourism: The Impact of Geopolitical Factors on the Tourism Process in Ukraine. *Visnyk of the Lviv University. Series International Relations*. 2019. Issue 47. P. 3–16. DOI: [10.30970/vir.2019.47.0.10978](https://doi.org/10.30970/vir.2019.47.0.10978).
35. Sustainable development. *UNWTO*. URL: <https://www.unwto.org/sustainable-development>
36. Sustainable Tourism for Development Guidebook (2013). URL: <http://whc.unesco.org/sustainabletourismtoolkit/sites/default/files/13.%20UNWTO%20%282013%29%20Sustainable%20Tourism%20for%20Development%20Guidebook.pdf>
37. Sustainability Post COVID-19. *Euromonitor International*. URL: <https://www.euromonitor.com/insights/sustainability>
38. Terebukh A. A., Pankiv N. Ye., Roik O. R., Lushchyk M. V., Moskvyak Ya. Ye. The organization of tourism during the war period: resources and their evaluation: a monograph for students of specialty 242 “Tourism” of the Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development of Lviv Polytechnic National University. – Lviv – Drohobych: Posvit, 2022. – 400 p.
39. UNEP, Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication (2011). URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/126GER_synthesis_en.pdf
40. UNEP / UNWTO: Making Tourism More Sustainable (2005). URL: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>
41. UNWTO Tourism Highlights. URL: <https://www.unwto.org>

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу бакалавра Васюкової Дар'ї Романівни "Сучасний стан та перспективи розвитку сталого туризму в Західному регіоні України" за спеціальністю 242 «Туризм»

Зміст роботи Васюкової Дар'ї Романівни є актуальним, оскільки питання взаємодії туризму і навколишнього середовища тісно пов'язані з проблемою сталого розвитку регіону. Метою України в переході до сталого розвитку є забезпечення високої якості життя поточного і майбутніх поколінь шляхом збалансованого соціально-економічного і екологічного розвитку, збереження природи та навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів країни, охорони здоров'я людей і їхньої екологічної та соціальної безпеки.

Перший розділ дипломної роботи присвячений теоретичному дослідженню сутності сталого туризму та виокремленню основних напрямків реалізації сталого туризму на території України. В другому розділі здобувачем вищої освіти докладно розглянуто тенденції та особливості розвитку туристичної галузі України і проблеми її функціонування в умовах переходу до концепції сталого розвитку. Зокрема відмічено, що Західний регіон виступає найбільш перспективною територією в Україні для впровадження практик сталого туризму. Його області – Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська та Рівненська – характеризуються відносно низьким рівнем безпекових загроз, що формує сприятливе середовище для розвитку туристичної галузі навіть у періоди загальнодержавної нестабільності.

Автором зроблено висновок, що успішне впровадження запропонованої моделі сталого розвитку туризму в Західному регіоні України сприятиме не лише економічному зростанню, а й збереженню унікального природного й

культурного середовища, що є передумовою для довгострокового конкурентного позиціонування України на глобальному туристичному ринку.

Робота носить структурно завершений характер. У процесі її написання студентка проявила працьовитість, високу організованість і вміння чітко викладати думки. Тема та основні питання розкриті відповідно до поставлених завдань.

Матеріал всіх розділів викладено у логічній послідовності. Робота виконувалася відповідно до плану та встановленого графіку. Зміст та оформлення роботи відповідає висунутим вимогам, що дозволяє рекомендувати до захисту в Державній екзаменаційній комісії дипломну роботу Васюкової Д.Р.

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент кафедри світової
політики, дипломатії
та туристичного бізнесу
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Ганна ГАПОНЕНКО

Державній екзаменаційній комісії із
захисту бакалаврських робіт
студентів спеціальності
242 «Туризм»

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу бакалавра 4 курсу групи УТ-41 Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна спеціальності 242 «Туризм» Васюкової Дар'ї Романівни "Сучасний стан та перспективи розвитку сталого туризму в Західному регіоні України"

У дипломній роботі Васюкової Дар'ї Романівни продемонстровано, що сталий туризм є актуальним напрямом в сучасному світі, адже сприяє раціональному використанню природних та культурних ресурсів та розвитку місцевих громад. Україна також має великий потенціал для розвитку сталого туризму, зокрема розглядаються перспективи для Західного регіону.

Для цього необхідно не тільки забезпечити необхідний рівень безпеки та якісний туристичний продукт, а й впровадити механізм оцінки сталості туризму, що дозволить відстежувати зміни та вплив туризму на економіку регіону та навколишнє середовище. Окрім цього, розглядається і сучасний стан, що дозволяє прогнозувати, які дії в майбутньому допоможуть Заходу України не тільки відновити туристичну галузь, а й наблизитися до європейських стандартів сталого туризму.

Запропонована автором модель сталого розвитку туризму в Західній Україні ґрунтується на системному підході до просторового планування та стратегічного управління територіальним потенціалом. Її основою виступає модернізація туристичної інфраструктури, включаючи розвиток якісного транспортного сполучення, розміщення об'єктів, що відповідають екологічним стандартам, і впровадження сучасних сервісів відповідно до міжнародних норм сталого туризму.

Загалом, автор вдало розкриває актуальність проблеми і вирішує поставлені в роботі цілі, проводить глибокий аналіз сучасного стану туристичної галузі України, наголошуючи на основних проблемах та передумовах їх виникнення, окрім цього, пропонуються заходи для покращення ситуації в майбутньому, шляхи їх реалізації.

У роботі інколи трапляються невиврачені технічні помилки. Але це зауваження не знижує загальної позитивної оцінки виконаного бакалаврського дослідження. Тому є підстави рекомендувати його до захисту в Державній екзаменаційній комісії. За умови успішного захисту, робота заслуговує на високу оцінку.

Рецензент

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри
міжнародних економічних відносин
та логістики Харківського
національного університету
імені В.Н. Каразіна

Марина ШУБА